

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ

ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТҮРАҚТЫ ДАМУ

Oқу құралы

Алматы
«Қазақ университеті»
2016

ӘОЖ 502.12(075.8)

КБЖ 20.12я73

Э 40

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті география және табигатты пайдалану факультетінің Ғылыми кеңесі және Редакциялық-баспа кеңесі (№4 хаттама 13 шілде 2016 жыл);

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің жаңындағы

ҚР БжсFM-нің жогары және жоғары білім беруден кейінгі

Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің «Жаратылыстану ғылымдары», «Гуманитарлық ғылымдар», «Әлеуметтік ғылымдар, экономика және бизнес», «Техникалық ғылымдар және технология», «Өнер» мамандықтары тобы бойынша оқу-әдістемелік бірлестігі мәжілісінің шешімімен ұсынылған (№3 хаттама 2 маусым 2016 жыл)

Пікір жазғандар:

биология ғылымдарының докторы, профессор **Б.К. Елібаев**
биология ғылымдарының докторы, профессор м.а. **М.С. Құрманбаева**
география ғылымдарының докторы, профессор **Б.Ш. Абдиманапов**

Авторлар:

К.Д. Абубакирова, Т.А. Базарбаева,
А.К. Таныбаева, Г.А. Мұқанова

Э 40   **Экология және тұрақты даму: оқу құралы / К.Д. Абубакирова, Т.А. Базарбаева, А.К. Таныбаева, Г.А. Мұқанова.**
– Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 272 б.

ISBN 978-601-04-2433-3

Оқу құралы экология және тұрақты даму пәнінің типтік бағдарламасына сай дайындалды. Бұл еңбек жалпы, қолданбалы экология және тұрақты дамудың негіздері бойынша теориялық материалды, бакылау сұраптарын, глоссарий (ұғымдарға түсініктеді), тест тапсырмаларын, студенттердің өз бетімен жұмыс орындауына әдістемелік нұсқауларды қамтиды.

Оқу құралы студенттердің барлық мамандық және бакалавриат дайындау бағыттары бойынша аудиториялық және аудиториядан тыс жұмысы үшін ұсынылған, сонымен катар кітапты жоғары оқу орындарының магистранттары мен оқытушылары, экология және тұрақты даму мәселелеріне қызығатын оқырмандар да пайдалануына болады.

**ӘОЖ 502.12(075.8)
КБЖ 20.12я73**

© Абубакирова К.Д., Базарбаева Т.А.,
Таныбаева А.К., Мұқанова Г.А., 2016
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2016

ISBN 978-601-04-2433-3

МАЗМҰНЫ

Кысқарған сөздер мен белгілер.....	5
Кіріспе	7
1-тақырып. Экология және казіргі еркениет мәселелері.....	9
2-тақырып. Аутэкология – организмдер экологиясы	18
3-тақырып. Демэкология – популяциялар экологиясы	26
4-тақырып. Экожүйе биосфераның кұрылымдық-қызметтік бірлігі ретінде.....	33
5-тақырып. Биосфера және оның тұрақтылығы	43
6-тақырып. Тірі заттың тұжырымдамасы	52
7-тақырып. Ғаламдық биогеохимиялық циклдер	60
8-тақырып. Антропогендік әсер биосфера дамуының геологиялық және геохимиялық факторы ретінде.....	68
9 -тақырып. Тұрақты дамудың стратегиясы және мақсаттары	98
10-тақырып. Тұрақты дамудың экологиялық ұстанымдары	114
11-тақырып. Тұрақты дамудың экономикалық аспектилері	124
12-тақырып. XXI ғасырда тұрақты дамудың ғаламдық энергия экологиялық стратегиясы	136
13-тақырып. Қазақстан Республикасының экологиялық саясаты	146
14-тақырып. Тұрақты дамудың әлеуметтік аспектилері	167
15-тақырып. Тұрақты даму мақсатында ғаламдық серіктестік	177

Оку басылымы

Абубакирова Қалқаш Дәуренбековна
Базарбаева Тұрсынқұл Аманкелдіқызы
Таныбаева Айнұр Қабдрасулқызы
Мұқанова Гүлжанат Амангелдіқызы

ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТҰРАКТЫ ДАМУ

Oку құралы

Редакторы Г. Әбіраіқызы
Компьютерде беттеген және
мұқабасын безендірген Ү. Әбдіқайымова

Мұқабаны безендіруде колданылған
сайт www.fishki.net

ИБ№10097

Басуға 19.10.2016 жылы кол койылды. Пішімі 60x84 $\frac{1}{16}$.
Колемі 17,3 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылым. Тапсырыс №4698.
Таралымы 130 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазак ұлттық университетінің
«Қазак университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазак университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

CNT36RRA15R L2098-60004